

Še par besed bi rad spregovoril gledé madjar-skih in naših slovenskih nazorov in napak o dotič-nih literaturah; pa je menda bolje, da molčim; samo toliko naj rečem, da se mi Slovenci sicer nikakor ni-mamo sramovati našega slovstva posebno z ozirom na kratko dobo našega delovanja ter na ogromne zapreke in neugodnosti, s katerimi se moramo korak za korakom boriti, al zato vendar ne primerjamo katerega naših pes-nikov Schillerju, ali še celó Götheju. Ne delajmo se smešne otroke, bodimo razumni možje!

Dr. Ahasverus.

Mnogovrstne novice.

* *Tisočletnica slave slovanskega jezika.* Ta mesec je 1000 let, kar je papež Janez VIII. pohvalil slovanski jezik in mu tako čast dal, da tačas enake še ni imel noben zdaj živečih jezikov. Pisal je namreč knezu Sve-topolku med drugim to-le: „Literas slavinicas jure lau-damus“ (slovansko pismo po pravici hvalimo). On je slovanski jezik pripoznal tudi za cerkveni jezik, če tudi so ga Nemci uže takrat hoteli zatreti. Jako važna je ta tisučletnica za nas Slované vse!

* *Nasledki hude zime na Ruskem.* Po poročilu ge-nerala Krišanovskega je nenavadni mraz zadnje zime strašansko škodo učinil med čredami Kirgizov. V okraji Turgajskem je od 860.000 glav le 50.000 zimo preži-velo. Ker živini sena za krmo manjka, so Kirgizi konje prodajali za malo rubljev. Iz Sevnj-Palatinskega se po-roča, da je vsled strašanskega mraza v občini Parlo-grad poginilo 1000 velbljodov, 61.000 goved, 26.500 kónj in 51.000 ovac. V neki drugi občini je naenkrat ob nekej snežni nevihti poginilo 200.000 ovac. Enaka poročila so došla iz vseh krajev v Turkestanu.

Naši dopisi.

Z Dunaja 31. maja. — Ne verujte krivim prero-
kom, kar čenčajo po svojih časnikih. Tak prerok je tukajšnji „N. W. Tagblatt“, ki je prinesel te dni no-vico, da grof Taaffe in nekateri drugi ministri želijo rešenje ministerske krize odložiti do jeseni, da pa ustavoverske ministre je volja, uže zdaj odstopiti. Drug tak kriv prerok je Schwegel, ki je v Ljubljano tekel in svojim ustavoverskim pajdašem pripovedal, da „me-rodajni politični krogi“ niso prav nič zadovoljni z mi-nisterstva predsednikom grofom Taaffe-om in njegovo politiko. To je kolosalna predrznost Balohove eksce-lence! Po pravici je zato pisala te dni „Politik“ tako le: „Ist in einem geordneten Staate von einem Beamten, der unter unzweideutigen Symptomen der Ungnade „auf Reisen“ geschickt wurde, je eine grössere Keckheit ver-übt worden, als eine solche unqualifizierte Insinuation des Herrn Schwegel? Und in die Hände solcher Menschen sollte wieder das Staatsruder, sollte das Schick-sal der österreichischen Völker gelegt werden?“ Grof Hohenwart je laži Schwegelnove z malo pa tehtnimi besedami svetu objavil. O Schwegelnu res tudi ve-lja, kar je „Pest. Lloyd“ unidan o čenčah Schmer-lingovih rekel, „dass sie bedenkliche Zeichen geisti-ger Hinfälligkeit sind“. — S posebno radostjo smejo slovanski narodi zdaj se ozirati na potovanje cesarja po Českem. Časnik madjarski „Ellenör“ pravo trdi, ako pravi, da to cesarjevo potovanje ima politično pomembo. In da minister Taaffe trdno stoji v zau-panji cesarjevem, to kaže, če tudi zoper svojo voljo, nova „Presse“, ki je včeraj pisala o potovanji cesarjevem: „Mi ne moremo tajiti: v tem je dokaz redke blago-voljnosti in izrednega zaupanja za grofa Taaffeja,

ako se sam monarh tako mogočno za njegovo po-litiko poteguje in mu s svojo neizmerno popularnostjo na pomoč prihaja“.

V Gorici 30. maja. — Dobro sem prerokoval, ko sem v zadnjem dopisu rekel, da bode pogreb gosp. prošta baron Codelli-a „veličasten“. Jez sem uže marsikaj doživel v Gorici — svetega in posvetnega, ali dogodkov, kakor je bil Codelli-ev pogreb, ne spominjam se mnogih. Kakor v zrkalu so se videle v tem po-grebu vse mnoge lepe lastnosti rajncega prošta, videla se je njegova priljubljenost, njegova veljava — opira-joča se na osebne čednosti, na zasluge njegove, na ple-meniti rod in častno duhovsko službo. V obširni opo-roki je naročil baron C., da naj bode pogreb priprost — brez grbov, brez muzike in dr. t. r. Rodovina je to poslednjo voljo tudi izpolnila, ali mestno starešinstvo je hotelo vendar le svojemu udu na dostojen, na sijajen način čast izkazati in tako smo videli pretekli torek (25. t. m.), kar se dá reči, impozanten mrtvaški sprevod. Udeležil se ga je cvet našega mesta: uradi, plemstvo, vsi privatni zavodi, bratovščine, katoliško in delavsko društvo z zastavama, brezštevila vrsta odličnih mešča-nov in gospà. Razen preč. kapitelnja in duhovščine v cerkveni opravi je bilo okoli 50 mašnikov privatno ob-lečenih — mestnih in s kmetov. Mestni gosp. župan in 7 družih starešin je držalo konce mrtvaškega prta, drugi odlični meščani so nesli sveče zraven truge; trugo je neslo do cerkve 8 bogoslovcev. Po ulicah, koder je šel sprevod, visela je z več ko polovice hiš črnina; s črnino ogrnene in prižgane so bile tudi gazne svetilnice. Ljudi po oglih in trgih je bilo vse polno; obnašali so se jako dostojno. Štacune so bile zaprte; red povsod izvrsten. Eksekvije v prvostolni cerkvi so opravili — vsi ginjeni — prevzv. knez-nadškof sami. — Sko-raj vsi pogrebci so šli potem — ne le do mosta čez Kórenj, kakor je bilo namenjeno — temuč vèn do So-škega mosta. (Peljali so namreč truplo v Mušo). — V dopolnitev životopisa ranjc. C. v zadnji šte. „Novic“ naj dostavim danes še te-le črtice, ki bodo znabiti mi-kale sosebeno mlajšo duhovščino. Baron Aug. Codelli je bil kot mladomašnik nekaj časa na Dunaji; bil je tudi kaplan nadškofa Walland-a. Dne 16. aprila 1833. leta je umrl prošt Luka Urbančič in 15. dec. tistega leta je postal njegov naslednik mladi baron C.; (bil je še le 3 leta in 3 mesece mašnik). Podelili so mu prepozituro ljubljanski Codelli, naslednika njegovega pa ima prezentovati goriški Codelli — rajncega prošta brat. Ta naslednik je uže obče znan, toda za javnost ni še ta stvar; zatorej naj ostane naš prihodnji prošt in petto. Sprelep in resničen nekrolog po rajncem ba-ronu Codelli-u je prinesel naš „Eco“ dne 27. dne t. m. Tudi včerajšnji „Vaterland“ ga kratko in dobro opisuje, današnji „Eco“ pa ima za nadgrobnico latinsko elegijo. V miru naj rajnki počiva! — Od 26. t. m. je c. kr. deška šola zarad osepnice zaprta; bolnih je bilo do 25. dne t. m. 81 otrok. — „Soča“ pripoveduje, da bodo pri nas javni plesi pod milim nebom v kratkem prepovedani. Zakaj samo „pod milim nebom“? Za moralnost in v družih ozirih ne bo nič bolje, tudi če se bo v zaprtih prostorih plesalo. — Naš vrli gosp. Mat. Trnovec v Sežani gre kot novo-imenovani sodnik v Istro. Škoda, da ne ostane na Slovenskem. — Za volitev deželnega poslanca 3. dne junije priporoča „Soča“ mladega gosp. dr. Nikolaja Tonkli-a, advokata v Tominu (brata dr. J. Tonkli-a). Dr. Nik. Tonkli je devišk značaj; nadejamo se vsega dobrega. Namestnik baron de Pretis ne kandiduje; okr. glavar v Tominu pa bi menda rad bil v deželnem zboru. — Tukajšnji policijski komisar plem. gosp. Fr. Marquet je dobil nadkomisarja naslov.

Iz Ljubljane. — Prihodnji torek se, kakor drugi zbori, prične tudi deželni zbor kranjski. Peticije narodnih poslancev za razpust ilegalno skrpanega zbora ni tedaj ministerstvo ugodno rešilo. In tako bode ta drugi zbor iz ère Widman-ove prav s tistim obrazom zboroval (še viteza Vestenecka ne bode manjkalo), kakor je zbor prvi te ère, ki je zdaj še le — po volitvah naših državnih poslancev — postal pravi „unicum“ cislajtanski o tem, da narod naš je v državnem zboru zastopan edino po narodnih poslancih, v deželnem zboru pa gospoduje večina narodnih nasprotnikov. Ljubljanski butelj „Tagblatt“ imenovan, ki „srca in ledice“ naših narodnih mož poznati hoče, uže v svojem listu izreka dvombo, da „National-Clericalen“ v tem zboru ne bodo zmerno postopali, zato nova „Presse“, kamor „Tagblattovci“ radi svoja kukavična jajca pokladajo, uže prerokuje, da v teku zborovanja bodo česki, moravski pa tudi kranjski deželni zbor razpušteni.

— Deputacija županov ljubljanske okolice (gg. Martin Baudek, Andrej Knez, Janez Knez in Luka Strah) se je dne 28. maja poklonila gosp. deželnemu predsedniku in se mu zahvalila za očetovsko skrb za blagor občin, katero jim je izrazil v pismu, pisanem jim v milem našem maternem jeziku. Gospod deželni predsednik je deputacijo preprijazno sprejel in jej tudi ustmeno zagotovil svojo podporo v težki nalogi, ki jo imajo županstva. Jako zadovoljni so vrli domači možje zapustili blazega deželnega predsednika.

— Potovaje na svojo grajščino je včeraj knez Ernest Windischgrätz, naš državni poslanec obiskal nekatere tukajšnje poslance. Gospod je res srčno vnet za blagor naše dežele, katero zastopa v državnem zboru.

Pričakovali smo tudi za domovino našo mnogozaslužnega gosp. viteza Schneida, al obolel je za precej hudo angino, ki pa hvala Bogu, je po poslednjih poročilih uže odjenjala. Koncem prihodnjega meseca nam je prihod njegov v Ljubljano zagotovljen.

— (*V seji močvirskega zbora 26. dne maja*) je bil med družimi obravnavami odbor 5 udov izvoljen, ki ima nálog, prevdarjati predloge, ki so jih uni mesec z Dunaja in Laškega poklicani izvedenci močvirskemu zboru pismeno izročili, in z ozirom na te predloge poročati in nasvete staviti, kako naj se prične in nadaljuje obdelovanje ljubljanskega močvirja. Gospodje v ta odbor izvoljeni so: Fr. Kotnik, P. Lasnik, Peruzzi, dr. Poklukar in Fr. Potočnik. Temu odboru sta pa tudi pridružena gospoda dr. Kozler, močvirskega odbora predsednik, in pa deželni glavar vitez dr. Kaltenegger. — Poleg tega se je v tem zboru tudi ukrenilo, da celo poročilo gori navedenih izvedencev in pa vsi zapisniki zborovanja s temi gospodi se v slovenskem in nemškem jeziku natisnejo in na svetlo dadó, da močvirci sami beró vse nasvete izvedencev in vse obravnave ž njimi. In to je tudi prav!

— (*Odbor družbe kmetijske*) je pretekli teden knjižico „Glavna vodila umnega gospodarstva na majhnem posestvu in z malim imetjem“ razposlal prečast. dekanijam kranjskim s prošnjo, naj nekoliko iztisov te knjižice pošljejo gosp. župnikom vsake fare, da jih blagovolijo brezplačno razdeliti takim kmetom, od katerih je pričakovati, da bodo knjižico radi brali in njene nauke na korist svojemu gospodarstvu obračali. Kdor je želi, pa je morebiti ni dobil, naj se obrne do svojega gosp. fajmoštra.

— (*Iz zadnje seje mestnega zbora*) naj poročamo sledeče: Službo mestnega živinozdravnika je „nemška“ zborova večina podelila koroškemu Nemcu J. Kraft-u, ki prav nič slovenskega jezika ne zna, čeravno je mnogokrat za pozvedovanje potrebnih okoliščin meso-

gledu znanje slovenskega jezika neobhodno potrebno; kaj več pa, kakor mesogled, ne bode mestni živinozdravnik v Ljubljani, kjer je dovolj civilnih in vojaških živinozdravnikov. Nad 25 let se je mesogledstvo prav dobro in za manjšo plačo opravljalo od ranjcega g. Skaleta in o njegovi bolezni od njegovega izurjenega namestnika, in učenci živinozdravniške šole imeli so priliko, praktično se vaditi mesogledstva ter tako postati deželi na korist kot spretni mesogledi. Ko bi bila „nemška“ večina odložila imenovanje mestnega živinozdravnika do onega časa, ko bode nova klavnica gotova, za katero se je v tej seji kupilo Židanovo zemljišče blizo užigalične fabrike, in v kateri se potem bode morala vsaka klavna živina klati, bi bil ta odlog znamenje zrelega prevdarka in čez par let imeli bi domačih dobrih živinozdravnikov na izbero. Tako pa to imenovanje živinozdravniškega novinca, deželnega našega jezika popolno nezmožnega, se ne more za kaj drugega smatrati kot za kljubovanje živinozdravniški tukajšnji šoli, ki je toliko let pod svojim nadzorstvom imela dobro izvrševano mesogledstvo. Brez vspeha sta tedaj dva narodna odbornika zagovarjala odlog navedenega imenovanja. — Kako „radi“ se izvršujejo predlogi, ki izhajajo od národnih odbornikov, to kažejo še danes tisti zvonci voznikov, ki neprenehoma celi dan po mestu ponujajo premog in meščane glušijo, kakor da bi prodaja te smrdljive kurjave smela imeti kak privilegij, ki ga v nobenem drugem mestu nima. Na Dunaji tudi smetí iz hiš pobirajo vozniki, pa oni stopajo na dvorišča hiš, v določeni uri dadó majhno znamenje, in posli prinesó jim smetí na voz. Po ulicah ni nobenega ropota.

— Po Najvišem sklepu od 20. maja je dozdanji župan g. Lašan zopet potrjen za župana ljubljanskega.

— (*Hranilnica ljubljanska*) je v občnem zboru 18. dne u. m. sklenila, da bode z začetkom prihodnjega leta le 4 gold. od 100 gld. obresti dajala za vloženi denar, za posojila pa, ki jih ona daje, obresti znižala na 5 gold. od 100 gold., — oboje zato, ker ima toliko denarja nakopičenega, da ne vé, kje ga koristno naložiti. Ob enem je sklenila, vsled želje deželne vlade podpirati posojilnice, ki bi se po deželi osnovale, vendar pod takimi pogoji, da sama ne bode škode trpela. Tudi za napravo parne gasilnice hoče darovati 1000 gld., ako se ostalih 4000 gold., ki jih bode stala ta gasilnica, po družih doneskih nabere.

— Iz Maribora nam je došlo naznanilo, da je preč. gospod Frančišek Kežman, infilirani stolni dekan lavantinskega kapitola, 29. maja po dolgi bolezni umrl.

— Schwegelnu, čegar glasovita objava, ki smo jo zadnjič omenili tudi v našem listu, uže celi teden zvonec nosi po časnikih, je grof Hohenwart v „Vaterlandu“ z malo besedami tako odgovoril, kakor se „dopustniku“ bar. Schwegelnu spodobi. Hohenwart je rekel, da s Schwegelnom ni nikoli govoril zaradi zemljiščne vcenitve, in da ga tedaj tudi Schwegel nikoli ni mogel za svojo stran pregovarjati. Zdaj pa Schwegel v „N. fr. Presse“ izjavlja, da telegrafično poročilo ljubljansko ni bilo natančno, in da on tega ni govoril, kar mu dopisnik podtika. Kdo je potem lažnjivec: ali baron ali pa dotični korespondent (Kraus?), ki ni prav poročal? Zanimiv pa je še zadnji odstavek Hohenwartovega pisma? Schwegel je namreč tudi rekel, da v merodajnih krogih piha uže drug veter, in da bo ustavoverna stranka kmalu zopet na krmilo prišla. Hohenwart pa na to izrazi upanje, da stvar vendar morda ne bo tako, in da utegne biti ta trditev brez temelja. S tem hoče Hohenwart reči, da se Schwegel moti, in da v merodajnih krogih ne mislijo tako, kakor je Schwegel svojim volilcem sporočal. Kdo je potem

bolje podučen? In če grof Hohenwart to kot prijatelj Taaffejev bolje vedeti utegne, kaj si bomo potem mislili o Schwegelnu, ako svoje volilce s praznim upanjem pita?!

„Kranjski državni poslanci in baron Schwegel“. Pod tem naslovom piše „Slovenec“: Ker je grof Hohenwart v „Vaterlandu“ svetu naznanil, da z baronom Schwegelnom o uravnavi zemljiškega davka nikdar ni govoril, skuša „Laib. Tagblatt“ Schwegelnu opravičiti s sumničenjem drugih kranjskih državnih poslancev. „Ako ravno Schwegel z grofom Hohenwartom ni govoril, pravi, je pa pri raznih prilikah govoril z narodnoklerikalnimi poslanci kranjskimi, ter jih skušal napraviti, da naj bi parlamentarna vprašanja obravnavali po dejanskih potrebah dežele kranjske. Vprašali smo v Ljubljani bivajoče poslance, je li to res, kar „Tagblatt“ piše, pa odgovorili so nam, da to ni res. Schwegel ni nikdar podučeval naših poslancev, kako naj skrbé za koristi naše dežele, ker vé, da naši poslanci sami bolje poznajo razmere dežele kranjske, v kateri stalno živé, kakor pa Schwegel. „Tagblatt“ na dalje vnóvič trdi, da sta grof Hohenwart in knez Windischgrätz pri uravnavi zemljiškega davka glasovala zoper koristi kmečkega ljudstva, kar se dá dokazati iz stenografičnih protokolov državnega zbora. To nas je pripravilo, da smo pogledali omenjene protokole, kjer pa tega, kar Schwegel in „Laib. Tagblatt“ trdita, nismo našli. Pri postavi o uravnavi zemljiškega davka je šlo zlasti za tri vprašanja, v katerih sta si vladini predlog in nasvet odseka nasprotovala. Vlada je hotela pri uravnavi novega davka 1. imeti kontingent (to je, določeno svoto), odsek je nasvetoval procent od čistega doneska. 2. Vlada je zahtevala, naj se novi davek provizorično naloži uže z letom 1881., odsek pa je zahteval, da bi se imel ta davek še le določiti tedaj, ko bodo vse pritožbe zoper novo vcenitev rešene. 3. Vlada je zahtevala, da naj bi bile komisije, ki imajo reševati pritožbe ali reklamacije, po večini odvisne od vlade, odsek pa je nasvetoval, da naj bi bile avtonomne, to se pravi po večini voljene izmed davkoplačevalcev samih. Dr. Poklukar, ki se je vdeleževal nove cenitve osebno in je toraj v tej zadevi prav dobro podučen, je preračunal, da bi kranjska dežela zaradi dobro izvršene vcenitve ne imela nobene škode, kakor k večjemu kakih 1500 gld. (to je obresti od 20.000 do 30.000 gld.), ko bi glasovali za nasvet odsekov, daje toraj za kranjsko deželo vse eno, kako da njeni poslanci gledé prve in druge točke glasujejo. Da so pa avtonomne, to je od davkoplačevalcev samih voljene komisije za kmeta bolji, kakor pa po večini od vlade imenovane, to je pač vsakemu jasno, in zato je moral vsakdo, ki mu je korist kmečkega ljudstva pri srcu, za nje glasovati. Kako so glasovali naši poslanci? Glede 1. točke, ki jo je baron Walterskirchen nekako premenil tako, da vlada določuje svoto, ki se pa za 15 let razdeli po odstotkih na čisti donesek, so za Walterskirchenov oziroma vladini predlog razen Schwegelnu in Tauffererja glasovali gospodje: Klun, Pfeifer, Poklukar, Schneid, za nasvet odsekov sta glasovala Hohenwart in Obreza, pri glasovanju nista bila navzoča grof Margheri in knez Windisch-Grätz. (Glej stenografični protokol državnega zbora stran 1258.) Pri glasovanju o 2. točki, katero je grof Vetter nekoliko premenil, glasoval je knez Windisch-Grätz ravno tako, kakor Schwegel in naši gori omenjeni poslanci. Pri 3. točki glasovali so naši poslanci Hohenwart, Klun, Obreza, Poklukar, Windisch-Grätz za avtonomne komisije, le Schwegel in Taufferer sta glasovala zoper nje, ter s tem

gotovo malo skrbela za korist kmečkega ljudstva. Pri glasovanju niso bili navzoči Margheri, Pfeifer, Schneid. (Stenografični protokol stran 1302). Zdaj pa naj svet sam sodi, je li Schwegel prav imel, ko je v svojem poročilu do svojih volilcev trdil, da sta grof Hohenwart in knez Windisch-Grätz glasovala zoper koristi kmečkega ljudstva.

— (Kako dolgo bosta še „Tagblatt“ in „Laibacherica“ mož in žena?) Zadnji čas sta se zaradi Schwegelnu hudo skregala. „Laibacherica“ se je vendar enkrat spametovala in prinesla jako zmeren in po vse resničen članek zoper glasovito objavo Schwegelnovo, — al kaj stori njen mož „Tagblatt“? Prav neotesano in neumno, kakor drugače ne vé in ne zná, napada „Laibach.“ članek in ga kar naravnost imenuje „Blamage“! — No zdaj, ko sta se „mož in žena“ kregati začela, je ločitev njuna vsak dan pričakovati.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Cesarski patent od 26. maja sklicuje deželne zbore avstrijske na 8. dne t. m.

— Presvitli cesar se je na Česko na pot podal 1. dne t. m.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 2. junija.

Po mnogih družih sprejemih se je včeraj dopoldne v Pragi poklonil deželni odbor presvitlemu cesarju upeljevan od kneza Karola Auersperga. Cesar je opomnil, da so deželne priklade čedalje večje zavoljo velikih šolskih priklad. Pozneje je cesar sprejel praški mestni zbor, kateremu je čestital zaradi čedalje večjega razcveta Prage. Cesar se je dalje časa razgovarjal z dr. Riegerjem o nepolitičnih zadevah in pa z Jirecekom. Veliki entuzijazem kraljuje v Pragi. Pri včerajšnjem dvornem obedu sedel je cesar med cesarjevičem Rudolfom in kardinalom knezom Schwarzenbergom. Po obedu je razgovor s povabljenimi gosti trajal od 7. do 8. ure zvečer. Jutri daje cesar splošne avdiјence; opoldne obiše česko gledišče, kjer ga bode dr. Rieger pozdravil.

Listnica vredništva. Sl. odboru društva „Slovenije“ na Dunaji: Nikakor bi se ne branili natisniti Vaše „obrambe in pojasnila“ nasproti onemu članku, ki so ga „Novice“ z Dunaja prinesle v 20. listu, ako bi v meritoričnem oziru Vaš članek stvar drugače razložil, kakor je o njej poročal naš gosp. dopisnik. Glasovalo se je dvakrat, to je tedaj istina, a tudi to je istina, da vršilo se je res vse od konca do kraja prav „po domače“. To tudi Vaše „pojasnilo“ potrjuje, ki pa še več pové, namreč to, da je predlog ob „objavi resolucije“ na veliko slavo dr. Tavčarja obveljal samo z jednim glasom. Le o tem je formalna razlika med poročilom „Novic“ in pojasnilom Vašim, da prvosednik „ni opozoril nikoga, da naj se stante pede v društvo vpiše zaradi resolucije“, in da tudi „prvosednik ni predlagal, naj se znova glasuje.“ In tega „pojasnila“ se ne bomo objavili v današnjem listu, ker je mogoče, da „v jako burni debati“ se ni dalo lahko razločiti, kdo je ta ali uni predlog stavil in je naš gosp. dopisnik o tem nehoté se morebiti zmotil. Kateri društveniki v kakem društvu so bolj ali manj „odlični“, to je subjektivno mnenje, ki ga lahko puščamo vsacemu po njegovi presoji.

Današnjim „Novicam“ je priložen ceník gospod. lekarja Piccoli-a, katerega posebni pozornosti naših bralcev priporočamo.